

Элективті пәндер каталогы

1. «Гигиена және эпидемиология» кафедрасы.
2. Білім беру деңгейі (бакалавриант/ интернатура/ магистратура/резидентура)
3. Мамандығы 6В10118-«Медико- прафилактикалық іс»
4. Курсы 1
5. Элективті пәннің атауы: Экология және тіршілік қауіпсіздігі
6. Кредит саны 5
7. Мақсаты : Табиғаттың және қоғамның тұрақты дамуының негізгі заңдылықтары туралы біртұтас түсінік

және тіршілік қауіпсіздігінің қамтамасыз ету барысындағы білімдерін, жұмыс істеу машықтарын, ғылыми талдау және оны тәжірбиеде қолдану машықтарын қалыптастыру

8. Міндеттері:

- Қоғамның экологиялық қауіпсіздігіне ортаға баға беру критерилері ретінде ағзаның әртүрлі жүйелерінің көрсеткіштері;
- денсаулыққа ықпал жасайтын жағдайдағы қоршаған ортаның әсерлерінің бірлестік күштерінің ішіндегі көрсеткіштің ролі (радионуклидтердің,минералды тыңайтқыштардың, электромагниттік өрістердің пестицидтердің және т.б.);
- қоршаған ортаның негативті немесе позитивті факторларының адамға көрсететін әсерлерінің экологиялық аспектілері;
- медициналық, қоғамдық экологиялық ландшафтардың сыйымдылығын бағалау;
- қоғамның экологиялық қауіпсіздігін қалыптастыруын жасау;

9. Пәнді таңдауды негіздеу: Қазіргі экономикалық және саяси мәселелерді шешудегі экологияның орны мен ролі. Аутэкология, демэкология және синэкология. Жер үсті және су экожүйелерінің типтері. Биосфера және ноосфера туралы ілім. Табиғи ресурстар және табиғатты ұтымды пайдалану. Табиғатты қорғау және қазіргі заманғы экологиялық мәселелер. Экологиялық даму мәселелері. Тұрақты даму Тұжырымдамасы. Өмір тіршілігін қамтамасыз етудің ұйымдастырушылық негіздері. Бейбіт және соғыс уақытындағы төтенше жағдайлар. Жағдайды бағалау. Радиациялық және химиялық қауіпті объектілердегі авариялар мен апаттардың ерекшеліктері. Халықты қорғау. Эвакуацияланған халықты медициналық қамтамасыз ету. Апаттар медицинасы қызметінің міндеттері мен ұйымдастырылуы. Санитарлық-гигиеналық және эпидемияға қарсы іс-шараларды ұйымдастыру. Медициналық жабдықтауды ұйымдастыру және жоспарлау. ТЖ психологиялық аспектілері.

10. Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктер):

Білімдер (когнитивтік сала)	Істей алуы және дағдылануы (психомоторлы орта)	Жеке және кәсіби компетенциялар (қатынас)
-экология және тіршілік қауіпсіздігінің даму міндеттері мен оның негізгі түсініктерін, алынған білімдерін басқада әлеуметтік салаларымен және заңнама талаптарымен өзара байланыс пен өзара тәуелділік бойынша Экология және тіршілік қауіпсіздігі	- кәсіптік сұрақтарды шешу әдістерінің бірі ретінде ағзамен қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің өзара әрекеттесу заңдылықтары туралы білімді қолдана алады; -экологиялық факторлардың өзара қарым-қатынасы мен олардың халық	қоғамның экологиялық қауіпсіздігін қорғау саласындағы ұйымдастыру – экономикалық аспектілерінің қызметін біледі; - экологиялық зерттеулердің жалпы әдістерін біледі; қоғамның экологиялық қауіпсіздігін қорғау саласындағы ұйымдастыру –

<p>индустрияның өзекті мәселелерді біледі;</p> <ul style="list-style-type: none"> - қоғамның экологиялық қауіпсіздігін зерттеу нысандары мен әдістерін біледі; - қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің бөлімдерін біледі; - қоршаған ортаның адам ағзасына зиянды әсерететін факторлары, олардың жіктелулерін біледі; -қауіп –қатердің еркінді факторларын біледі; <p>қоғамның экологияның терминологиялық , түсініктік базасын біледі;</p> <p>қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің ғаламдық және аймақтық аспектілерін біледі;</p> <p>заңдылықтарды анықтайды, себеп-салдар байланыстарын орнату, көрсеткіштер айырмашылығының маңыздылығын бағалау үшін, тиісті өндірістік тәжірибе және қалдықсыз өндіріс принциптері мен қалдықсыз / аз қалдықсыз өндірістің әдіснамалық принциптерін біледі</p> <p>экологиялық әсерлердің қауіптілігі және денсаулыққа тигізетін зияндылығын біледі;</p> <p>тәжірибелік қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің маңызын біледі;</p> <p>ластанған атмосфералық ауаның адам денсаулығына және өмір жағдайына әсерін біледі,</p> <p>литосфераның экологиялық ластануының салдарынан адам денсаулығына тигізетін әсерін біледі;</p> <p>экологиялық патология туралы түсінікті, оның даму себептерін біледі;</p>	<p>денсаулығына әсерін бағалай алады;</p> <ul style="list-style-type: none"> - қоршаған орта ластануының халық денсаулығына - атмосфералық ауаның гидросфераның литосфераның әсер ету деңгейін анықтай алады; - қоршаған орта нысандарына әсер ету мүмкіншілігі бар антропогенді факторларды анықтай алады; <p>-Іздену және өңдеу барысында алынған ақпаратты басқа пайдаланушыларға жеткізе алады. Түзілетін қалдықтардың түрі мен саны бойынша фармацевтикалық өндірістердің жіктелуі. Қалдықтардың түзілуін, желдету шығарындыларын, зиянды кәріздік төгінділерді азайту жолдары біледі;</p> <p>-Ғылыми зерттеулер мен академиялық жазу әдістерін біледі және оларды оқытылатын салада қолдануды біледі</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зерттелетін салада фактілерді, құбылыстарды, теорияларды және олардың арасындағы күрделі тәуелділіктерді біледі - қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің бағалауды және жеке адам мен халық арасындағы аурулардың даму себептерін талдай біледі; - қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің нысанда- 	<p>экономикалық аспектілерінің қызметін біледі;</p> <ul style="list-style-type: none"> - экологиялық зерттеулердің жалпы әдістерін біледі; - халық денсаулығының жағдайының сапасын болжай алады <p>-Ғылыми-негізделген ақпаратты жинау, өңдеу және талдау жүргізіп, критикалық баға береді және өндіріске жаңа технологияларды, жана құрал-жабдықтарды еңгізу, шығарылатын өнімнің ассортиментін кеңейту бойынша</p> <p>ғылыми-зерттеу/эксперименталдық жұмыстарды жүргізе алады.</p> <p>-</p>
--	--	---

	<p>рының сапасын бағалауды және қоршаған орта мен тұрғындар денсаулығына антропогенді фактордың мүмкін болатын әсерін бағалай алады.</p> <p>-адамның экологиялық қоры мен генофонды жағдайын талдау және оны жақсарту шараларын ұйымдастыра алады;</p>	
--	--	--

11. Реквизитке дейінгі: мектеп бағдарламасы

12. Реквизиттен кейінгі: эпидемиология, инфекциялық аурулар, радиациялық гигиена және медициналық экология

13. Әдебиеттер тізімі

Негізгі:

1. Бекішев Қ. Б., Асанов Қ. Д. Экологияның рухани өрісі. - Эверо, 2014
2. Бейсенова, Р. Р. Экология және тұрақты даму: оқулық. - Алматы : Эверо, 2014. - 160 бет
3. Нұрсейітов, Ш. Ш. Әлеуметтік экология және тұрақты даму] : қысқаша дәрістік курс. - Алматы : Эверо, 2014. - 80 бет
4. Нурсейітов Ш. Ш. Қоршаған орта туралы ілім: қысқаша дәрістік курс - Эверо, 2014
5. Оспанова, Г. С. Экология: сұрақтар мен жауаптар оқу құралы - Алматы : Эверо, 2014. - 208 бет
6. Асқарова, Ұ. Б. Экология және тұрақты даму. I-бөлім: оқулық. - Астана : Б. ж., 2013
7. Асқарова Ұ. Б. Экология және тұрақты даму. II-бөлім: оқулық. - Астана : Б. ж., 2013
8. Бигалиев, А. Б. Биоэкология: оқулық " - Алматы : Эверо, 2013.
9. Дүйсенбаева С. Т. Табиғаттағы қорғаудағы экология негіздері: оқулық. Эверо, 2013
10. Архангельский, В. И. Гигиена и экология человека: М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013

Қосымша:

1. ҚР экологиялық білім тұжырымдамасы. Астана, 2002.
2. ҚР экологиялық қауіпсіздік тұжырымдамасы. Астана, 2002.
3. ҚР экологиялық кодексі. Астана 2007 г.
4. 2016-2019 жж ҚР денсаулық сақтауды дамытудың мемлекеттік бағдарламасы.

1. Кафедра: Қазақстан тарихы және әлеуметтік-қоғамдық пәндер кафедрасы

2. Білім беру деңгейі - бакалавриат

3. Білім беру бағдарламалары: 6B10115-Медицина; 6B10116-Педиатрия; 6B10117-Стоматология; 6B10118-Медициналық-профилактикалық іс.

4. Курс-1

5. Элективті пән атауы: «Құқықтық, экономикалық, экологиялық және ғылыми білімдер»

6. Кредит саны (5 кредиттен кем емес): 5 кредит

7. Мақсаты: Білім алушыларды құқықтық және экономикалық ғылымдардың негізгі түсініктері мен заңдылықтарымен, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениеттің, ғылыми зерттеулер және экологияның мазмұнымен; құқық негіздері, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет негіздері, экономика, ғылыми зерттеулер әдістері, экология және өмір қауіпсіздігі пәндерінің негізгі бөлімдері мен міндеттерімен таныстыру.

8. Міндеттері: құқықтық саладағы теориялық және практикалық дағдыларын қалыптастыру; құқық шығармашылық процестерін ұғыну; нормативті –құқықтық актілермен жұмыс жасай алуды меңгеру; мемлекет нысанын ұғына отырып, басқару

жүйесіне араласу қабілетін дамыту; құқық салаларынан алған білімдері негізін іс-тәжірибеге асыра алуды игеру. экономикалық ғылымдардың жалпы теориялық сұрақтарды, базалық экономикалық ұғымдар мен құбылыстарын, қоғамдық өндіріс негіздерін, нарықтық экономиканың мәні мен заңдылықтарын, сұраным мен ұсыным теорияларының негізін, мемлекеттің экономикалық қызметтерін Қазақстан Республикасының экономикалық потенциалы мен экономикалық саясатының ерекшеліктерін оқып-білу.

9. Пән мазмұны (30-50 сөз) : Ғылыми зерттеулер, құқық негіздері, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет негіздері, экономика және экологиялық қауіпсіздік туралы түсінік. Құқық теориясының және экономиканың, жемқорлыққа қарсы мәдениеттің, ғылыми зерттеу, экологиялық ғылым негіздерінің мәселелері. Мемлекет және құқық теориясы, жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, экономикалық білімдер, ғылымдар методологиясы, ғылыми мәліметтерді жариялау және талдау, адам және қоғамның экологиялық қауіпсіздігі.

10. Пәнді таңдау негіздері: Бұл бағдарлама студенттерге пән бойынша қажетті білім, біліктілік және дағдыларды беру, оқыту нәтижелеріне қол жеткізу үшін әзірленген.

11. Оқыту нәтижелері (Дублин дескрипторларына сәйкес 4-6 оқыту нәтижелері):

1ОН-Ғылыми зерттеулердің негізгі кезеңдерін және ғылыми деректерді өңдеу әдістерін біледі және түсінеді.

2ОН-Қазақстан Республикасы Конституциясының нормалар жүйесін, құқық және мемлекет теориясының негізгі анықтамалары мен категорияларын, салалық заңнаманың және экономикалық теорияның маңызды нормаларын білуі мен түсінігін көрсетеді.

3ОН-Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы қолданыстағы заңнама шеңберінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар үшін құқықтық және моральдық жауапкершілік шаралары туралы біледі.

4ОН-Қазіргі экономиканың экономикалық заңдылықтары мен даму заңдылықтарына назар аудара отырып, микро және макродеңгейдегі экономикалық жағдайды талдай алады.

5ОН-Экология және тіршілік қауіпсіздігінің міндеттерін және оның негізгі түсініктерін түсінеді және халықтың денсаулығына антропогендік әсер ететін негізгі факторларды біледі.

12. Пререквизиттер: Қазақстан тарихы

13. Постреквизиттер: Философия, психология және мәдениеттану, әлеуметтану және саясаттану

14. Әдебиет (соңғы 10 жыл):

1. Спандияров, Е. Ғылыми зерттеулер мен инновация негіздері [Мәтін] : оқу құралы / Е. Спандияров. - Алматы : ЭСПИ, 2021. - 116 бет. с.

2. Спандияров, Е. Основы научных исследований и инновации: практическое пособие / М-во образования и науки РК. - Алматы : Эверо, 2013. - 136 с.

3.Қазақстан Республикасының мемлекет және құқық негіздері. 1 бөлім : оқу құралы / құраст. А. Н. Ағыбаев. - Алматы : New book, 2022. - 338 бет.

4.Қазақстан Республикасының мемлекет және құқық негіздері. 2 бөлім : оқу құралы / құраст. А. Н. Ағыбаев. - Алматы : New book, 2022. - 246 бет.

5.Қазақстан Республикасының мемлекеті мен құқығы негіздері. 1 кітап : /құраст. Е. Баянов. - Алматы : New book, 2022. - 384 бет.

6.Қазақстан Республикасының мемлекеті мен құқығы негіздері. 2 кітап : /құраст. Е. Баянов. - Алматы : New book, 2022. - 368 бет.

7.Экономикалық және құқықтық білім негіздері:оқу құралы / Б. С. Битенова, Л. К. Мағзумова, А. А. Ахатова. - Қарағанды : АҚНҰР, 2019. - 310 бет

8. Газизова Н. С.Құқық негіздері : оқу құралы / Н. С. Газизова. - Алматы : New book, 2022. - 256 бет.

9. Ибрагимов Ж. И.Құқық негіздері : оқу-әдістемелік кешен / Ж. И. Ибрагимов. - Алматы : New book, 2022. - 256 бет.

10. Альжанова, А. Н. Основы права учеб. пособие / А. Н. Альжанова, К. К. Райханова. - ; Алматы :Эверо, 2014. - 134 с

11. Таскымбаева, С. М. Основы экономической теории [Текст] :учеб.пособие / С. М. Таскымбаева, Ф. М. Каратаева. - Караганда : АҚНҰР, 2017. - 200 с
12. Николас, Дж.Бизнес және заң. 1т. [Мәтін] :оқулық / Дж. Николас. - 3-бас. - Алматы :Дәуір, 2017. - 468 б. с.
13. Жанысбеков М. А. Основы антикоррупционной культуры : учебно-методическое пособие / М. А. Жанысбеков, Н. А. Абдурахманов, А. С. Еркинбекова. - Караганда : АҚНҰР, 2016. - 198 с.
14. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдеиет негіздері. Оқу-әдістемелік құралы. М. А. Жанысбеков, Н. А. Абдурахманов, А. С. Еркинбекова. - Караганда : АҚНҰР, 2019. - 192 б.
15. Аतिकеева С.Н.Экология и устойчивое развитие. Учебное пособие. «Sky Systems» 2021
16. Нуржуманова Ж.М. Виды экологического контроля:учебное пособие «Sky Systems» 2019
17. Архангельский В.И. Гигиена и экология человека:М.:ГЭОТАР-Медиа,2013
18. Кенесариев У.И. экология и здоровье населения : учебник для мед. вузов и колледжей Алматы: Эвро, 2020
19. Имашева Б.С. Социальная экология и устойчивое развитие –Алматы:Эвро, 2020